

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Kateřiny Šimáčkové a JUDr. Bohuslava Hnízdila v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 7. 2012, č. j. 10 A 15/2012 - 14,

takto:

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Žalobce brojí včas podanou kasační stížností proti v záhlaví uvedenému usnesení Městského soudu v Praze, kterým bylo rozhodnuto, že se žalobci nepřiznává osvobození od soudních poplatků v řízení proti nečinnosti žalovaného spočívající v údajném nevyřízení stížnosti žalobce.

[2] Městský soud své rozhodnutí o nevyhovění žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků odůvodnil tím, že sice žalobce doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků, avšak u žalobce existují zvláštní okolnosti vedoucí k závěru, že v jeho případě je namíste výjimečně využít oprávnění k soudnímu uvážení a osvobození mu nepřiznat. Městský soud se při tom odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66. Městský soud uvedl, že kverulační, zjevně šikanózní či dokonce pracovní kapacitu orgánů veřejné moci paralyzující výkon práva na svobodný přístup k informacím může mít významné negativní důsledky, a proto je třeba takovému zneužívání daného práva zabránit mimo jiné i citlivou regulací nadužívání tohoto práva. Tato regulace může za určitých okolností nabývat i podoby výjimečného odepření práva na osvobození od soudních poplatků.

[3] Usnesení Městského soudu v Praze napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností. Stěžovatel sice ve svém podání uvádí, že toto není kasační stížností, avšak domáhá se po Nejvyšším správním soudu kasace napadeného usnesení. Stěžovatel nesouhlasí se závěrem městského soudu, protože soud posoudil věc tak, že převzal závěry z jiného rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v jeho věci, které však na nyní posuzovaný případ nejsou příléhavé. Závěrem se stěžovatel domáhá zrušení napadeného usnesení.

[4] Nejvyšší správní soud posoudil podání stěžovatele jako kasační stížnost, ačkoli stěžovatel ve svém podání uvedl, že není kasační stížností. Z textu podání je totiž patrné, že je adresováno Nejvyššímu správnímu soudu, že stěžovatel nesouhlasí s napadeným usnesením městského soudu a že se domáhá, aby bylo zrušeno. Ze stěžovatelova podání je jeho úmysl bránit se proti napadenému usnesení evidentní. Jediný zákonem předvídaný postup, jak by Nejvyšší správní soud mohl věcně stěžovateli vyhovět, je právě takový postup, kdy bude stěžovatelovo podání posouzeno jako kasační stížnost, na jejímž základě by mohl Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušit. Ostatně svým podáním se stěžovatel domáhá kasace napadeného usnesení, přičemž takto může Nejvyšší správní soud rozhodnout právě jen prostřednictvím řízení o kasační stížnosti.

[5] Kasační stížnost je podle § 102 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Nejvyšší správní soud proto přezkoumal kasační stížností napadené usnesení Městského soudu v Praze v souladu s § 109 odst. 3 4 s. ř. s., vázán rozsahem kasační stížnosti a uplatněnými stížnostními důvody. Nejvyšší správní soud konstatuje, že napadené rozhodnutí přezkoumá z kasačního důvodu podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., ačkoli sám stěžovatel své námitky blíže nepodřazuje pod některý ze zákonem stanovených důvodů. Nejvyšší správní soud totiž dle své konstantní judikatury vychází z toho, že „pokud ze znění kasační stížnosti vyplývají důvody sezřaditelné a podřaditelné pod zákonné kasační důvody, není rozhodující, že stěžovatel své důvody nepodřadí jednotlivým zákonným ustanovením, či tak učiní nepřesně“ (rozsudek ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS, všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu citovaná v tomto rozsudku jsou dostupná na www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud neshledal v řízení před městským soudem vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[6] Při posuzování přípustnosti kasační stížnosti a zkoumání splnění podmínek řízení Nejvyšší správní soud rovněž netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí (usnesení), jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému. Trvání na těchto podmínkách, vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení, by vedlo k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen, či nikoliv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77).

[7] Nejvyšší správní soud tedy přistoupil k věcnému přezkoumání kasační stížnosti a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Nejvyšší správní soud pak odkazuje na jiná svá rozhodnutí, kdy posuzoval obdobnou situaci u stejných účastníků, např. na rozsudek ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publ. pod č. 2601/2012 Sb. NSS, citovaný v napadeném rozhodnutí městského soudu.

[8] Individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu týkající se institutu osvobození od soudního poplatku vyplývá, že důkazní břemeno prokázání nedostatku prostředků k úhradě soudních poplatků nese účastník řízení. Skutečnosti rozhodné pro osvobození může účastník uvést přímo v žádosti. Neučiní-li tak, soud jej k tomu vyzve. Zpravidla se tak děje výzvou k vyplnění „Potvrzení o majetkových a výdělkových poměrech“. Příjmy je pak nutno doložit potvrzením, u ostatních skutečností žadatel prohlašuje, že poskytl pravdivé údaje. Při úvaze o splnění podmínek pro osvobození vychází soud ze žádosti a dokladů účastníka řízení, případně z dalších skutečností, jsou-li mu známy, např. z jiného řízení. Přitom váží jednak výši soudního poplatku a jednak veškeré skutečnosti, které se sporem souvisí (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 - 95, publ. pod č. 2163/2011 Sb. NSS). V rozsudku ze dne 19. 8. 2010, č. j. 7 Ans 3/2009 – 184, Nejvyšší správní soud dále zdůraznil, že při rozhodování o osvobození od soudních poplatků se vedle § 36 odst. 3 s. ř. s. aplikuje také § 138 o. s. ř. za použití § 64 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to jeho poměry, a to zcela nebo zčásti. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku, popř. k dalším rozhodným okolnostem. Při hodnocení majetkových poměrů žadatele je třeba přihlídnout nejen k výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale také k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadatel nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Osvobození od soudních poplatků je proto možno přiznat pouze osobě, která objektivně není schopna soudní poplatek zaplatit a nemá jinou možnost, jak se domoci svých práv, než cestou soudního řízení. Vždy je však nutno přihlížet i ke konkrétním možnostem žadatele finanční prostředky si opatřit.

[9] V posuzované věci městský soud neměl důvod o stěžovatelově nemajetnosti pochybovat s přihlídnutím k řadě jiných sporů, kde stěžovatel svou nemajetnost doložil.

[10] V dané věci se jedná o spor týkající se žádosti stěžovatele o přešetření vyřízení jeho stížnosti předsedou Krajského soudu v Českých Budějovicích. Předmětem jeho stížnosti pak bylo tvrzení, že soudci maří úkoly veřejného činitele a nevyřizují správně námítky neúčinnosti doručení korespondence. Nejvyšší správní soud si uvědomuje, že se tedy nejednalo o žádost o poskytnutí informací, ale o podání stížnosti k žalovanému, a že nebyla řádně vyřízena stížnost stěžovatele příslušným předsedou krajského soudu. I na tuto situaci však zčásti citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu, na který se odkázal městský soud, použit lze. Typově jde totiž rovněž o spor, který není takového charakteru, aby měl vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýká se, a to ani nepřímo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spor vyvolaný stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Jak již konstatoval Nejvyšší správní soud ve výše citovaném rozsudku č. j. 7 As 101/2011 - 66: „*Takové spory má stěžovatel plně právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen bradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být*

institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však předmětný spor nemá.“

[11] Městský soud tedy postupoval správně, v souladu se zákonem a v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu, když stěžovateli nepřiznal osvobození od soudních poplatků.

[12] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl, a to bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., podle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[13] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona. Žalovaný měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné činnosti, proto mu soud právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 19. prosince 2012

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu